

ISSN 1392-8295

UK
Uniwersytet
Jana Kochanowskiego w Kielcach

mokslo darbai transactions

RESPECTUS PHILOLOGICUS

2016 Nr. 29 (34)

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 29 (34)

MOKSLINIS TĘSTINIS LEIDINYS

Leidžia Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas ir Jano Kochanovskio universiteto Humanitarinis fakultetas Kielcuose du kartus per metus (balandžio 25 d. ir spalio 25 d.).

Leidinyje lietuvių, lenkų, anglų, rusų kalbomis skelbiami originalūs moksliniai straipsniai, atitinkantys svarbiausias fakultetų humanitarinių mokslinių tyrimų kryptis: lingvistinius tyrinėjimus, literatūros naratyvų ir kontekstų problematiką, reklamos diskurso paveikumą, vertimo teoriją ir praktiką.

CZASOPISMO NAUKOWE

Wydawcy: Uniwersytet Wileński – Wydział Humanistyczny w Kownie oraz Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach. Ukazuje się dwa razy w roku: 25 kwietnia i 25 października.

W czasopiśmie, w językach litewskim, polskim, angielskim i rosyjskim, zamieszczone są oryginalne artykuły naukowe, których tematyka odzwierciedla najważniejsze kierunki badań prowadzonych na wydziałach humanistycznych współpracujących uczelni: badania językoznawcze i literaturoznawcze wraz z ich kontekstami, badania nad reklamą oraz nad teorią i praktyką przekładu.

ONGOING ACADEMIC PUBLICATION

Published twice a year (April 25, October 25) by Vilnius University Kaunas Faculty of Humanities and The Jan Kochanowski University Faculty of Humanities in Kielce.

The periodical publishes original scholarly articles written in English, Lithuanian, Polish and Russian that correspond to the main humanitarian research fields of the faculties: linguistic researches, issues of literary narratives and contexts, influence of advertising discourse, theory and practice of translation.

DUOMENŲ BAZĖS / BAZY DANYCH / ABSTRACTING AND INDEXING

Elektronische Zeitschriftenbibliothek (2002)	Frei zugängliche E-Journals Universitätsbibliothek Regensburg
Arianta (2002)	Naukowe i branżowe polskie czasopisma elektroniczne
Balcan Rusistics (2004)	Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego
C.E.E.O.L. (2005)	Russian Language, Literature and Cultural Studies Central and Eastern European Online Library DFG Nationallizenzen
EBSCO (2006)	Humanities International Complete Humanities Source Current Abstracts Humanities International Index TOC Premier
MLA (2007)	Modern Language Association International Bibliography
Index Copernicus (2008)	Index Copernicus International Journal Master List
Lituanistika (2011)	The Database of the Humanities and Social Sciences in Lithuania
PNB (2011)	Polska Bibliografia Naukowa
MIAR (2011)	Information Matrix for the Analysis of Journals
Linguistic Bibliography Online (2012)	BrillOnline Bibliographies, Netherlands
Ulrichs (2013)	Ulrich's Periodicals

PATIKRA / WERYFIKACJA / VERIFICATION

REDAKCIJOS ADRESAS / ADRES REDAKCJI / EDITORIAL OFFICE

Vilniaus universitetas	Vilnius University	Uniwersytet Jana Kochanowskiego
Kauno humanitarinis fakultetas	Kaunas Faculty of Humanities	Wydział Humanistyczny
Muitinės g. 8	Muitines 8	ul. Świętokrzyska 21D
LT-44280 Kaunas	LT-44280 Kaunas	25-406 Kielce
Lietuva	Lithuania	Polska

Straipsnius ir kitą mokslinę medžiagą prašome siųsti į žurnalo redakciją Kaune, taip pat el. paštu.

Articles and other scientific material send to the Editorial Office in Kaunas, as well as by e-mail. Artykuły i inne materiały przeznaczone do publikacji prosimy nadsyłać na adres redakcji w Kownie, także pocztą elektroniczną.

El. paštas / E-mail respectus.philologicus@khf.vu.lt **Tel.** +370 37 750 536
Interneto svetainė / Strona internetowa / Homepage <http://www.rephi.khf.vu.lt>

REDAKTORIAI / REDAKCJA / EDITORS

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (lietuvių kalba / język litewski / Lithuanian language)
Beata Piasecka (lenkų kalba / język polski / Polish language)
Brygita Brasiienė (anglų kalba / język angielski / English language)
Alla Diomidova (rusų kalba / język rosyjski / Russian language)

Print ISSN 1392-8295, Online ISSN 2335-2388

© Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas, 2016

© Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach, 2016

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 29 (34)

REDAKCINĖ KOLEGIJA – KOLEGIUM REDAKCYJNE EDITORIAL BOARD

Vyriausioji redaktorė – redaktor naczelny – editor-in-chief

**Gabija BANKAUSKAITĖ-
SEREIKIENĖ**
gabija.sereikiene@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Vyriausiosios redaktorės pavaduotojas – zastępca redaktora naczelnego – deputy editor-in-chief

Marek RUSZKOWSKI
gustaw1960@op.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Vyriausiosios redaktorės pavaduotoja – zastępca redaktora naczelnego – deputy editor-in-chief

Loreta ULVYDIENĖ
loreta.ulvydiene@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Daiva ALIŪKAITĖ
daiva.aliukaite@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto docentė, dr., Lietuva
Docent Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Associate Professor, Vilnius University, Lithuania

Danutė BALŠAITYTĖ
dbalsaityte@gmail.com

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Wiesław CABAN
caban@ujk.kielce.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Renato CORSETTI
renato.corsetti@gmail.com

Romos universiteto „La Sapienza“ profesorius, habil. dr., Italija
Profesor Uniwersytetu Rzymkiego „La Sapienza“, dr hab., Włochy
Professor, Sapienza University of Rome, Italy

Anatolij CHUDINOV
ap_chudinov@mail.ru

Uralo valstybinio pedagoginio universiteto profesorius, dr., Rusija
Profesor Uralskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego, dr, Rosja
Professor, Ural State Pedagogical University, Russia

Janusz DETKA
januszdetka1@wp.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Margarita GAVRILINA
gavril@inbox.lv

Latvijos universiteto profesorė, dr., Latvija
Profesor Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze, dr, Łotwa
Professor, University of Latvia, Latvia

Jonė GRIGALIŪNIENĖ
jone.grigaliuniene@gmail.com

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Laima KALĖDIENĖ
kaledienei@gmail.com

Mykolo Romerio universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Michała Rómera, dr, Litwa
Professor, Mykolas Romeris University, Lithuania

Asta KAZLAUSKIENĖ
a.kazlauskiene@hmf.vdu.lt

Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Witolda Wielkiego, dr, Litwa
Professor (04H), Vytautas Magnus University, Lithuania

Aleksandras KRASNOVAS
aleksandras.krasnovas@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorius, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

- Jadvyga KRŪMINIENĖ**
jadvyga.kruminiene@khf.vu.lt
Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania
- Kazimierz LUCIŃSKI**
ifs@ujk.edu.pl
Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland
- Lidia MICHALSKA-BRACHA**
lidia.bracha@ujk.edu.pl
Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorė, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland
- Gerald E. MIKKELSON**
gemikk@ku.edu
Kanzaso universiteto profesorius, dr., JAV
Profesor Uniwersytetu w Kansas, dr, USA
Professor, The University of Kansas, USA
- Olegas POLIAKOVAS**
oleg.poljakov@ffv.vu.lt
Vilniaus universiteto profesorius, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania
- Adriana SERBAN**
adriana.serban@univ-montp3.fr
Polio Valéry universiteto Montpellier III docentė, dr., Prancūzija
Docent Uniwersytetu Paul Valéry, Montpellier III, dr, Francja
Senior lecturer, Paul Valéry University, Montpellier III, France
- Yuri STULOV**
yustulov@mail.ru
Minsko valstybinio lingvistikos universiteto profesorius, dr., Baltarusija
Profesor Państwowego Uniwersytetu Lingwistycznego w Mińsku, dr, Białoruś
Professor, Minsk State Linguistic University, Belarus
- Leona TOKER**
toker@mscc.huji.ac.il
Jeruzalės Hebrajų universiteto profesorė, habil. dr., Izraelis
Profesor Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie, dr hab., Izrael
Professor, The Hebrew University of Jerusalem, Izrael

TURINYS / SPIS TREŚCI

I. DISKURSO IR NARATYVO TYRIMAI / BADANIA NAD DYSKURSEM I NARRACJĄ

Marek Ruszkowski (Lenkija / Polska). Fundamentalizm językowy.....	9
Ina Pukelytė (Lietuva / Litwa). Tarp dramos ir postdramos.....	18
Eglė Gabrėnaitė (Lietuva / Litwa). Politinio komentaro retorika: žanro transformacijos	25
Sylwia Konarska-Zimnicka (Lenkija / Polska). Socjologia a warsztat naukowy historyka. Przykład etnometodologii.....	33
Iwona Filipczak (Lenkija / Polska). Marginalization of South Asians Based on Race and Skin Color in Bharati Mukherjee's <i>Jasmine</i> and Chitra B. Divakaruni's <i>The Mistress of Spices</i>	46
Skirmantė Biržietienė (Lietuva / Litwa). Antikinė „lengvoji poezija“: epigramos ypatumai.....	57
Ewa Anna Piasta (Lenkija / Polska). Motywy religijne w powieści <i>Gody magdeburskie</i> Gertrudy von Le Fort.....	65

II. KALBA. VISUOMENĖ. KULTŪRA / JĘZYK. SPOŁECZEŃSTWO. KULTURA

Oleksandr Kapranov (Norvegija / Norwegia). Conceptual Metaphors in British Foreign Secretary's Twitter Discourse Involving Ukraine.....	75
Татьяна Бобкова (Ukraina / Ukraina). Классификация коллокаций: основные подходы и критерии	87
Martyna Król (Lenkija / Polska). Homonimia wśród nominatów dotyczących czasu i przestrzeni: polsko-rosyjskie studium kontrastywne.....	99
Ольга Солодушко (Lenkija / Polska). Семантическая характеристика зоонимов, мотивированных пестрой окраской и узорами на шерсти животного (на примере кличек коров в польском и украинском языках)	107
Elżbieta Michow (Lenkija / Polska). Polskie i bułgarskie frazeologizmy somatyczne motywowane przez nazwy części ciała służących do mówienia.....	121
Olga V. Domnich (Ukraina / Ukraina). Etymologic Features and Peculiarities of the Process of Indigenous Vocabulary Borrowing in American English.....	130
Erika Merkytė-Švarcienė (Lietuva / Litwa). Tarmių mentalinio žemėlapiu (ne)tikslumo veiksniai: tarmės vartojimas vs. nevartojimas.....	139
Hona Mickienė, Rita Baranauskienė (Lietuva / Litwa). Veliuonos apylinkių pravardžių semantikos ypatumai: pirminės pravardės.....	155
Lina Bikilienė (Lietuva / Litwa). Evaluative Language in Lithuanian Students' English Writing. A Study of <i>Important</i> and <i>Interesting</i>	177

**III MOKSLINIO GYVENIMO KRONIKA /
KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO**

Konferencijų apžvalgos / Konferencje

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (Lietuva / Litwa). Žanras: kanonas ar transformacija?	188
Jurgita Astrauskienė, Danguolė Satkauskaitė (Lietuva / Litwa). Tarp eilučių: kalbos ir medijų sankirta.....	191

Knygų recenzijos / Recenzje książek

Алла Дюмидова (Lietuva / Litwa). Просто о сложном: новое пособие по фонетике русского языка.....	194
Aleksandras Krasnovas (Lietuva / Litwa). Apie lenkų tremtinius Sibire – išsamiai ir objektyviai.....	196

Anonsai / Zapowiedzi	199
-----------------------------------	-----

IV. REIKALAVIMAI STRAIPSNIAMS / ZASADY OPRACOWYWANIA PUBLIKACJI	200
--	-----

CONTENTS

I. RESEARCH OF DISCOURSE AND NARRATIVE

Marek Ruszkowski (Poland). Linguistic Fundamentalism.....	9
Ina Pukelytė (Lithuania). Between Drama and Postdrama	18
Eglė Gabrėnaitė (Lithuania). The Rhetoric of Political Commentary: Genre Transformations	25
Sylvia Konarska-Zimnicka (Poland). Sociology and Methodology of Historical Research. Ethnomethodology.....	33
Iwona Filipczak (Poland). Marginalization of South Asians Based on Race and Skin Color in Bharati Mukherjee's <i>Jasmine</i> and Chitra B. Divakaruni's <i>The Mistress of Spices</i>	46
Skirmantė Biržietienė (Lithuania). Ancient "Simple Poetry": Peculiarities of the Epigram	57
Ewa Anna Piasta (Poland). Religious Motifs in the Novel <i>The Magdeburg Wedding</i> by Gertrud von le Fort	65

II. LANGUAGE. SOCIETY. CULTURE

Oleksandr Kapranov (Norway). Conceptual Metaphors in British Foreign Secretary's Twitter Discourse Involving Ukraine	75
Татьяна Бобкова (Ukraine). Classification of Collocation: The Main Approaches and Criteria	87
Martyna Król (Poland). Homonymy among the Nominates Concerning Time and Space: Polish-Russian Contrastive Study	99
Ольга Солодушко (Poland). Semantyc Analysis of Zoonyms Motivated by the Coloured Coat (Based on the Cow Names in Polish and Ukrainian).....	107
Elżbieta Michow (Poland). Polish and Bulgarian Somatic Phrases Justified with the Names of the Parts of the Body Designed for Speaking	121
Olga V. Domnich (Ukraine). Etymologic Features and Peculiarities of the Process of Indigenous Vocabulary Borrowing in American English.....	130
Erika Merkytė-Švarcienė (Lithuania). Un(accuracy) Factors of the Mental Map of Dialects: Using vs. Non-using a Dialect	139
Ilona Mickienė, Rita Baranauskienė (Lithuania). Peculiarities of Nickname Semantics in Veliuona Region: Primary Nicknames	155
Lina Bikelienė (Lithuania). Evaluative Language in Lithuanian Students' English Writing. <i>A Study of Important and Interesting</i>	177

III. SCIENTIFIC LIFE CHRONICLE**Conference review****Gabija Bankauskaitė-Sereikienė** (Lithuania). Genre: Canon or Transformation? 188**Jurgita Astrauskienė, Danguolė Satkauskaitė** (Lithuania). Between the Lines:
The Intersection of Speech and Media 191**Book reviews****Алла Дюмидова** (Lithuania). In Simple Words about Complicated: The New Guide
to the Russian Phonetics 194**Aleksandras Krasnovas** (Lithuania). The Polish Exiles in Siberia: In Detail and
Objectively..... 196**Announcements** 199**IV. REQUIREMENTS FOR PUBLICATION** 200

Skirmantė Biržietienė

Vilniaus universitetas

Kauno humanitarinis fakultetas

Muitinės g. 8, LT-44280 Kaunas, Lietuva

Tel. +370 37 422 604

El. paštas: skirmante.birzietiene@khf.vu.lt

Moksliniai interesai: klasikinė retorika, reklamos retorika, klasikinė filologija, antikinė literatūra ir kultūra

ANTIKINĖ „LENGVOJI POEZIJA“: EPIGRAMOS YPATUMAI

Jau antikinėje literatūroje susiformavo pagrindiniai literatūros žanrai. Pirmą kartą jie buvo conceptualizuoti Aristotelio „Poetikoje“, išskirti trys pagrindiniai: epas, lyrika, drama. Straipsnyje paliečiamas vienas jų – antikinė lyrika (poezija), akcentuojamos smulkiosios poezijos formos, konkrečiau – epigramos žanras. Apibūdinimas „lengvoji poezija“, pasirinktas pavadinimui, skamba neįprastai, šiek tiek dviprasmiškai (plg. lengvoji muzika), bet ir intriguoja, nes iš vienos pusės atspindi pačių poetų ir auditorijos santykį su šiomis poezijos formomis, o iš tyrėjo perspektyvos suteikia progą samprotauti apie rimtosios ir „kitokios“ poezijos žanrų įvairovę, apie opoziciją, kurią nuolat reflektavo antikos, ypač romėnų, poetai. Opozicija padeda identifikuoti epigramai bei kitiems mažosios poezijos žanrams būdingus bruožus, ypatumus: juk daug ką atrandame per lyginimą ir opozicijas, antinomijas. Epigramos žanro ypatumai pirmiausia atskleidžiami skaitant žymiausio romėnų epigramų poeto Marcialio, kuris sąmoningai apsisprendė kurti tik epigramas ir kurio visas poetinis palikimas pasiekė mūsų laikus, poeziją.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: žanras, lyrika, epigrama, eleginis distichas (dvieilis), argutia (sąmojis), Markas Valerijus Marcialis.

Tyrimo prielaidos ir tikslas

„Žanro“ termino vis dažniau atsisakoma dėl potencialaus dviprasmiškumo: žanrai klasifikuojami remiantis formaliais bruožais, bet klasifikacija turinio atžvilgiu taip pat visuotinai vadinama „žanrais“ (Cairns 1972: 6). Ją dubliuoja registras: diskursų registrai, kategorijos, kurios leidžia juos atpažinti, skirstyti. Šiuolaikinėje literatūrologijoje žanrinės literatūrinio kūrinio studijos vis dar gali būti vaisingos kalbant apie antikinius kūrinius, nes jos padeda atskleisti kūrinio poetiką, kompozicinius metodus ir net rašytojo ketinimus (Cairns 1972: 16), taip pat gali formuoti skaitytojo lūkesčius bei reakciją, taigi mezga literatūrinę komunikaciją. Viena smulkiosios poezijos rūšių – epigrama – jau antikoje buvo labai aiškiai suprantama kaip trumpas eilėraštis, skirtas konkrečiai temai, kurį sukurti turėtų pajėgti bet kuris išsilavinęs žmogus. Vis tik ilgainiui ji tampa pilnateisiu literatūros žanru su savo taisyklėmis ir ypatybėmis, taip pat ir autoriais, kurie pasirenka būtent šį žanrą. Antikinės epigramos raida naujai apžvelgiama Niallo Livingstone'o ir

Gideono Nisbeto monografijoje, kurioje itin daug vietos skiriama įrašo, iškalto kietoje medžiagoje, pvz., akmenyje, virsmui rašytine literatūros forma. Ji išsaugo vieną esminių pradinių požymių: epigrama – įrašas, įrašomas ant daikto ir kalba apie jį, o literatūrinė epigrama kalba apie konkrečią su jos atsiradimu susijusią progą, temą (plačiau Livingstone, Nisbet 2010: 7; 22–47). Žymiausias antikinės, o kartu ir pasaulinės epigramos klasikas Markas Valerijus Marcialis sukuria epigramas, kurios vėlesniais laikais buvo laikomos pavyzdinėmis, jos buvo cituojamos, kai dar renesanso laikų teoretikas Julijus Cezaris Scaligeris bandė paaiškinti epigramos poetinį metodą (žr. Scaliger 1586). Lietuvių baroko poetas ir Vilniaus akademijos teologijos ir retorikos profesorius Motiejus Kazimieras Sarbievijus, norėdamas viename savo traktate praktiškai paaiškinti, kas yra šmaikštus stilius, pasirinko du svarbiausius pavyzdžius, kuriuos įrašė ir veikalo pavadinime: žymų stoikų filosofą Seneką bei „lengvųjų eilėraščių“ kūrėją Marcialį (žr. Sarbievijus 2009). Naujaisiais laikais Marcialio palikimas buvo beveik užmirštas, jo tyrinėjimas suaktyvėjo tik XX a. paskutiniaisiais dešimtmečiais. Pats svarbiausias to laikotarpio tekstas – Johno Patricko Sullivano monografija, kurioje visapusiškai tyrinėjama poeto biografija ir palikimas (Sullivan 1991). Joje šiek tiek paliečiamas Marcialio apsisprendimas pasirinkti epigramos žanrą ir tai, kaip poetas reflektuoja savo kūrybą ir patį epigramos kūrybinį metodą. Šio straipsnio tikslas kaip tik ir yra pateikti paties poeto santykį su jo pasirinkta poezijos rūšimi, atskleisti tuos epigraminės poezijos ypatumus, kurie atrodo pamatiniai, svarbiausi epigramos poetui. Kartu norima aktualizuoti Marcialio kaip epigramos klasiko palikimą, nes Lietuvoje nuosekliai domimasi epigramos žanru (žr. Nedzinskaitė 2008, Tamošiūnienė 2008, Vaškėlienė 2006).

Epigramos ypatumai pagal Marcialį

„Yra dar trečias skirtumas – tai būdas, kuriuo galima būtų imituoti kiekvieną objektą. Iš tikrųjų tomis pačiomis priemonėmis ir tuos pačius objektus galima imituoti pasakojant (tokiu atveju galima arba pakeisti save kitu asmeniu, kaip daro Homeras, arba kalbėti pačiam, tai yra nepakeičiant savęs kitu) arba parodant visus veikėjus aktyviai veikiančius“ (Aristotelis, *Poet.* III).

Epigrama priklausytų tam imitavimo būdai, kai kūrėjas kalba pats, tačiau pirmosios turimos antikinės epigramos – tai „daikto“ balsas: prabyla taurės, skulptūros, paveikslo ir... antkapiai, tikriausiai, antkapių „savininkai“, tie, kurių amžinojo poilsio vietą ženklina antkapis. Seniausia žinoma tokia epigrama – Nestoro taurė – įrašas iš VIII a. pr. Kr., rastas 1954 m. Ischijos salelėje. Epigrama taip prabyla į ją į rankas paėmusįjį: *Aš esu Nestoro taurė, skirta gražiai gerti. Kas iš jos atsigers, tą apims Afroditės aistra* (Чистякова 1983: 68)¹. Labai gerai žinoma eleginiu distichu, pagrindiniu antikinės epigramos metru, parašyta Simonido, garsėjusio įrašų ant dievams aukotų daiktų bei antkapių (Kairienė, Strockis 2006: 102), epitafija (V a. pr. Kr.), skirta Termopilų mūšyje kritusiems spartiečiams, kurie prabyla į pro jų palaidojimo vietą keliaujančiuosius:

*O svetimšali, praneški spartiečiams, kad mes šitoj vietoj
Esame žuvę, jų įsakams pakludami.* (Herodotas, Istorija VII 228)²

¹ Vertimas autorės – S. B.

² Vertė J. Dumčius.

Šie pavyzdžiai jau nubrėžia pirmuosius epigramos kontūrus: trumpumas, eleginis dvielis, tiesioginis kreipimasis į skaitytoją, pirmieji žaismingumo elementai. Vis dėlto šis tekstas tebėra įrašas. Literatūrinė epigrama suklesti helenizmo laikotarpiu (nuo IV a. pr. Kr.), kai poetinio kūrinio trumpumas tampa vienu iš literatūros imperatyvų. Vienas žymiausių to meto literatų, „mokytas poetas“ Kalimachas skelbia: „Didelė knyga, knyga didelis blogis“³. To meto epigramos jau atitinka tą apibrėžimą, kuris renesanso humanisto Julijaus Scaligerio suformuluotas, tapo chrestomatiniu ir kartu normatyviniu visiems, kuriantiems epigramas: *Epigramma igitur est poema breve cum simplici cuiuspiam rei, vel personae, vel facti indicatione: aut ex propositis aliquid deducens* (Scaliger 1586: 430)⁴. Savo veikale Skaligeris pateikė ir epigramų klasifikaciją, išskirdamas du pagrindinius jų tipus: paprastą (*simplex*) ir sudėtinį (*compositum*) (Vaškeliene 2006: 34). Prie paprastų epigramų teoretikas priskyrė tuos kūrinius, kuriuose tiesiog aprašomas koks nors įvykis. Sudėtinųjų epigramų paskirtis kitokia – jų turinys, t. y. vaizduojami įvykiai yra tik būdas atskleisti sudėtingesnę pasirinktos temos interpretaciją, kuri kartais gali būti priešinga skaitytojo išankstinei nuomonei. Jis pažymi kūrinio trumpumą (*brevitas*) ir nurodo kitą labai svarbų bruožą – eilėraštko gyvumą arba šmaikštumą (*argutia*).

Vienas šių požymių apibūdina pirmiausia formą, kitas – turinį ar net greičiau kūrybinį metodą, kuris yra privalomas sudėtinei, t. y. geresniajai, sėkmingiausiai sukurta epigramai. Tai, kad abu šie bruožai tapo normatyviniais, be kurių neįsivaizduojama epigrama, daugiausiai savo kūryba nusipelnė I a. romėnų poetas Markas Valerijus Marcialis (~40–104). Marcialis Romoje papildė išeivių iš Ispanijos būrį ir intelektualų, pasirinkusių tik literatūrinę veiklą, ratą. Literatūrinės epigramos forma tuo metu jau nusistovėjusi, žanras gerai žinomas ir paplitęs Romoje, bet nebuvo nė vieno autoriaus, kuris pasirinktų kurti tik epigramas. Konservatyvių tradicijų romėnų literatūroje novatoriškas dėl pasirinkimo rašyti tik tokias, „lengvabūdiškas“, eiles poetas turi pasistengti pasiaiškinti: Marcialis sukuria daug epigramų, kur teisina savo pasirinkimą, ir tuo pačiu kalba apie žanrą. Pats poetas supranta šį savo naujoviškumą (*novissimum ingenium* (*Epig. I* praef. 6)), nors ir vadina, greičiausiai nerimtai, tai pigesniu būdu užsitarnauti šlovę (*Mihi fama vilius constat* (*ibidem*)). Galima sakyti, kad savo kūrinėliuose jis visapusiškai aptaria epigramos ypatumus. Pradėkime nuo poeto vartojamų pavadinimų. Epigramas jau įžanginiuose laiškuose savo knygoms jis apibūdina ir kaip *ioci* (*Epigr. I* praef. 6; *Epigr. VIII* praef. 8) ar *nugae*⁵ (*Epigr. IX* praef. 5)⁶.

*Už juokelius visi mane laiko pirmuoju. Manyčiau,
Jog tu myli mane, o ne žaviesi, žmogau.
Lai didesni kalbės apie tai, kas didu. Ir užtenka
Man, mažam, kad visi skaitot mano niekus! (IX)⁷*

³ Plačiau žr. Dilytė 1998: 162; Kudulytė-Kairienė 2012: 251.

⁴ *Taigi epigrama yra trumpas eilėraštkis, vertinantis kokį nors paprastą dalyką arba žmogų, arba įvykį, arba pagal aptariamą temą ką nors įrodantis.* (Vertimas – S. B.).

⁵ *Juokai, niekai.*

⁶ Ši citata ypač aiškiai atskleidžia poeto nuomonę, nes tai yra įrašas ant numatomo pastatyti Marcialio biusto, jame būtina nusakyti pačius pagrindinius dalykus: kiekvienas žmogus, įžengęs į Avito biblioteką ir pamatęs Marcialio atvaizdą, perskaitęs įrašą turi sužinoti, koks tai žmogus, už kokius nuopelnus jis pagerbtas.

⁷ Pabraukta autorės – S. B. Čia ir kitur cituojamas T. Veličkienės vertimas. Į lietuvių kalbą nėra išverstos trys Marcialio knygos, todėl, cituojant iš jų, pateikiamas pažodinis autorės vertimas.

Taigi Marcialis, iš tikrųjų ne pats sugalvojęs, o sekdamas jau gyvuojančia tradicija, savo kūriniams apibūdinti vartoja įprastus „nerimtumą“ implikuojančius pavadinimus: *nugae, lusus, ioci, tricae, apinae, leves versus, carmina iocosa*⁸; dažnas erotinis eilių atspalvis siūlo dar keletą pavadinimų – *lascivi versus, versus parum severi*⁹. Šie pavadinimai atsirado dar Katului ir jo amžininkams skaitant ir platinant Romoje graikišką aleksandriečių poeziją, kurios nemažą dalį sudarė ir epigramos. Graikiškai tokia kūryba buvo vadinama *παρῳδία* – „žaidimas“. I a. pr. Kr. romėnai priėmė šią „žaidimo“, „nerimtumo“ idėją ir išsivertė pavadinimą pirmiausia į *nugae, lusus, ioci*¹⁰. Marcialis pritaria epigramos kaip žemesnio žanro vertinimui. Jis ir pats labai atsargiai kalba apie savo ankstyvąją kūrybą (*Epigr. XIV 1, 7: Sunt apinae tricaeque et si quid vilis istis*¹¹), bet į Mūzos lūpas poetas įdeda sau palankų atsakymą: dėl artumo realiam gyvenimui epigrama esanti daug vertingesnė nei visuotinai pripažįstama – tegul atrodo, kad poetas tik švilpiąs maža dūdele, bet ta dūdelė užgožianti daugelio kitų trimitus (turima omenyje epigramos, tai yra „niekelių“ ir herojinės, t. y. „rimtosios“ poezijos priešprieša (*Epigr. VIII 3, 21–22: Angusta cantare licet videatis avena, / dum tua multorum vincat avena tubas*). Kartu poetas apibrėžia ir savo imtuojamą objektą – tai gyvenimas, čia kiekvienas lapelis kvepia žmogum. Jis rašąs pajuokiančias eiles, bet kalba tik apie ydas, ne apie žmones (*Epigr. X 33, 9–10: Hunc servare modum nostri novere libelli, / parcere personis, dicere de vitis*). Marcialis pabrėžia, kad atvirumas (*veritas*¹²) – būdingas epigramų elementas. Kartu *veritas* netiesiogiai sako, kad kūriniai kalba realaus gyvenimo, kurį mūsų poetas ne kartą skelbiasi vaizduojąs (plg. *Epigr. X 4, 7: hoc lege, quod possit dicere vita: „meum est“; Epigr. VIII 3, 20: Agnoscat mores vita legatque suos*), kalba. Išties, epigramą galėtume priskirti prie daugelio žanrų, kurie antikinėje graikų literatūroje plėtojosi klasikinio periodo pabaigoje ir ypač helėnizmo epochoje: išoriškai jie buvo gana įvairūs, bet susiję vidujai ir todėl sudarę ypatingą literatūros sritį, kuri vaizdingai tuo metu buvo vadinama *σπουδογελοῖον*, t. y. rimtai juokingo sritimi¹³. Pirmoji šios srities kūriniių ypatybė – naujas santykis su tikrove: jų objektas ar, dar svarbiau, supratimo, vertinimo ir tikrovės vaizdavimo išeities taškas yra gyva, kartais net labai aktuali dabartis, pirmą kartą vaizdavimo objektas pateiktas be jokios epinės ar traginės distancijos, ne absoliučioje mito praeityje, o dabartyje, aktualioje realybėje. Vienas Marcialio patronų Plinijus Jaunesnysis, nors ir neigiamame kontekste, lyg ir gina trumpuosius kūrinėlius, pabrėždamas jų įvairovę: *Vadinami žaidimu; bet šie žaidimai ne mažesnę kartais šlovę pasiekia nei rimtieji kūriniai, juk stebuklas, kad siela šių kūrinėlių ir įtraukiama, ir pailsinama. Nes yra čia ir meilės, ir pykčiai, ir neapykantos, ir širdingumas, ir subtilumas, galiausiai viskas, kas vyksta gyvenime...*¹⁴. Kitoje vietoje, teisindamasis

⁸ *Niekai, žaidimas, juokai, nesąmonės, tauškalai, lengvos eilės, juokingi eilėraščiai.*

⁹ *Padykę eilės, ne per daug rimtos eilės.*

¹⁰ Katulas savo kūrybą įžanginiame rinkinio eilėraštyje ir pavadina *nugae* (Cat. I,4)

¹¹ *Yra tauškalų, nesąmonių ir net prastesnių už jas* (pažodinis vertimas – S.B.).

¹² Pirmoji žodžio reikšmė – „tiesa“ (S.B.).

¹³ Šiai sričiai buvo priskiriami Sofrono mimai, „sokratiškasis dialogas“, simposijų literatūra, pamfletai, bukolinė poezija, Menipo satyra. Sunku nužymėti aiškias ir stabilias rimtai juokingo srities ribas, bet jau senovėje buvo jaučiamas principinis jos savitumas, ji priešinama rimties žanrams – epiui, tragedijai, istorijai, klasikinei retorikai (Bachtin 1996: 125).

¹⁴ *Lusus vocantur; sed hi lusus non minorem interdum gloriam quam seria consequuntur... nam mirum est ut his opusculis animus intendatur, remittatur. Recipiunt enim amores odia iras misericordiam urbanitatem, omnia denique quae in vita atque in foro causisque versantur* (Ep.VII. 9 10). Vertimas – S.B.

dėl savo paties panašios kūrybos, Plinijus sako, kad tai yra tiesiog žmogiškumo išraiška. Plinijaus literatūrinių interesų ratas, kaip matome iš jo laiškų, buvęs platus: devyniolikos jis pradėjo oratoriaus veiklą (*Epist. V 8*), svajojęs sukurti poemą (*Epist. IX 10*), dar keturiolikos parašęs draminiį veikalą, kuris kitų buvo pavadintas tragedija (*Epist. VII 4*), jaunystėje elegijomis aprašęs savo keliones jūra ir Ikarijos salą, bandęs savo jėgas heroji- nėje poezijoje, galų gale, jau brandaus amžiaus išleidęs vienuolikaskiemenių eilėraščių rinkinį (Соколов 1956: 198). „Lengvosios poezijos“ tomelio pasirodymas, matyt, labai nustebinęs amžininkus, kurie Plinijų laikę griežtų nuostatų žmogumi. Taip atsiranda pasi- teisinimas. Iš jo atrodo, kad erotinių, šiek tiek begėdiškų eilių (*Sotadici versus*¹⁵) rašymas buvo laisvalaikio pomėgis, kuris, kitaip nei memuarai ar istorinis veikalas, net ir I amžiaus pabaigoje Romoje vis dar reikalavo pasiteisinimo, gynimo nuo kritikų, ypač iš asmens, priklausančio senatorių luomui. Galimiems kritikams Plinijus sako, kad jis kartais rašas nerimtas eiles, klausas komedijų ir žiūrįs mimų pasirodymus, be to, kartais besijuokias, pokštaujas (*rideo, iocor, ludo*), žodžiu, kad išvardytų visas savo nekaltų pramogų rūšis, pasakysiąs, kad jis yra tiesiog žmogus (*Epist. V 3*).

Marcialis, kalbėdamas apie formos dalykus, kaip vieną svarbiausių epigramos bruožų pabrėžia epigramos kalbą. Taigi savo kūrybą apibūdinęs kaip *ioci* – „juokeliai“, poetas jų kalbėjimo būdą vadina *simplicitas* – „paprastumas“, be nereikalingų poteksčių (*Epigr. I praef. 6*). Pirmosios knygos įžangoje net tris kartus poetas grįžta prie svarbaus epigramų aspekto – jos leksikos, įvesdamas apibūdinimus, kurie nuolat kartojami ir epigramose. Epigramos, kuri atspindi visa, kas žmogiška, kur kiekvienas lapelis kvėpia žmogum (*Epigr. X 4 10*), kalba taip pat yra žemiška, visiems suprantama lotynų kalba. Čia pat kalbos apibūdinimą papildo *lasciva verborum veritas* („padykusi žodžių tiesa“ (*Epigr. I praef. 9–10*), kuri tiesiog įprasta ir meniškai būtina epigramoms. Marcialis vėl ironiškai siūlo labai rimtiems, kritiškiems skaitytojams pasitenkinti tik įžanga ar, dar geriau, knygos pavadinimu (*Epigr. I praef. 12–13*). Tokį skaitytoją jis apibūdina kaip *ambitiose tristis*¹⁶ (*Epigr. I praef. 12*): iš pirmo žvilgsnio šis junginys lyg ir neturėtų neigiamos konotacijos, bet tekste jis žymi tuos, kurie pernelyg griežtai laikosi romėniškų *severitas* ir *gravitas*¹⁷ principų, taip griežtai, kad su jais jau negalima net kalbėti lotyniškai (*ut apud illum in nulla pagina Latine loqui fas sit* (*Epigr. I praef. 13*)). Tokia leksika – estetiškai privaloma epigramoms (*Epigr. I 35, 10–11: Lex haec carminibus data est iocosis, / ne possint, nisi pruriant, iuvare*). Tegul net neima į rankas epigramų poeto knygelių tie, kurie nežiūri Floros vaidinimų-mimų (*Epigr. III 86, 4: Non sunt haec (epigrammata) mimis improbria*), kurie nemoka ir nežino fesceninų¹⁸, kurie nedalyvauja triumfuose ir nepajuokia savo dainelėse triumfatorių (*Epigr. I 4, 3: consuevere iocos vestri quoque ferre triumphi*), tikėdami apva- lančiąja šių kūrinių gاليا, kurie nešvenčia linksmiausios metų šventės Saturnalių¹⁹, kai

¹⁵ Čia gali būti nurodomas ir metras, ne tik nepadorus eilių turinys: III a. pr. Kr. aleksandriečio poeto Sotado eilės pasižymėjo ir kitonišku metru, ir laisvu turiniu.

¹⁶ Pažodžiui: „išdidžiai liūdnas“ – S. B.

¹⁷ Rūstumas ir rimtumas.

¹⁸ *Carmina Fescennina* ar *versus Fescennini* – dialogo formos dainelės, dažnai laisvo turinio, giedamos derlingu- mo švenčių, o taip pat ir vestuvinių apiegų metu, tikint jų vaisingumą skatinančia gاليا (Тронский 1988: 269–270).

¹⁹ Pasak Katulo, „geriausių dienų“ (*Cat. XIV, 15*). Ovidijus (*Fast. V*, nuo 331) aiškina, kad šios dienos buvo pilnos linksmybės ir anarchijos, Saturnalijos suteikdavo galimybę atsipalaiduoti, išsivaduoti nuo viešų ir asmeninių pareigų naštos. Pats Marcialis linksmi sušunka: *clamant ecce mei 'Io Saturnalia' versus* (*Epigr. XI 2, 5*): „Mano eilėraščiai šaukia: „Io, Saturnalijos!“ (vertė A. T. Veličkienė).

prisimenami auksiniai Saturno laikai ir viskas apsiverčia aukštyn kojomis, žodžiu, tie, kurie nedalyvauja Romos viešajame gyvenime, tai yra nėra tikrieji romėnai.

Aptardamas trumpumo reikalavimą, keliamą epigramai, Marcialis laikosi nuosaikesnės nuomonės: ne per ilga epigrama, iš kurios nieko neišmesti (*Epigr. II 77, 7*), taigi epigramų ilgis organiškai priklauso nuo temos. Dėl šio požiūrio sulaukęs kritikos, mūsų poetas griežtąjam skaitytojui ironiškai leidžia skaityti tik dvielius (*ibidem*). Tai, kad ilgio reikalavimas yra antrinis, pabrėžė ir mūsų jau minėtas renesanso teoretikas Scaligeris, kuris teigė, kad epigramos „siela“ yra sąmojis, o trumpumas yra tik antroje vietoje (Scaliger, III 126).

Taigi Marcialis pabrėžia, tiesa, žaismingame ir komiškame kontekste, tas epigramos ypatybes, kurias vėlesnės poetikos paskelbs normatyvinėmis: trumpumas, gyvenimiška tema, laisva, žaisminga, kartais ir šiurkšti kalba, kurianti familiarią komunikaciją. Svarbiausią epigramos savybę – šmaikštumą (*argutia*), kylantį iš žodžių žaismo, t. y. epigramos kūrimo metodą – poetas pademonstruoja „gyvai“, savo kūryboje pateikdamas daug sėkmingų epigramų pavyzdžių:

*Fabijus savo žmonas, o Chrestilė laidoja – vyrus.
Ir prie guolio abu fakelus laiko liūdnuos.
Šiuos nugalėtojus tu, Venera, suveski, kad vienas
Galas jų lauktų, abiem būtų mirtis ta pati!* (Epigr. VIII 43)

*Tu tik senais žaviesi, Vacera, poetais
Ir išaukštini tuos, kurie jau mirę.
Bet, Vacera, atleisk: kad tau patikčiau,
Aš nematau prasmės tuoj pat numirti!* (Epigr. VIII 69)

Epigramos žanras, kaip tvirtina Motiejus Kazimieras Sarbievijus, nėra suvaržytas jokių apribojimų, bet reikalauja iš kūrėjo ir skaitytojo ypatingų proto pastangų (*modus ratiocinationis*). Lygindamas odę su epigrama, jis pabrėžia, kad odės siela ir esmė yra kūrinio pradžia, o epigramos – priešingai – pabaiga²⁰. Sudėtinės epigramos šmaikštumas, aštrumas (*acumen*) išryškėja tik pasiekus paskutinę eilutę. Kaip rašė koncepto teorijos, kurios pamatinė yra sąvoka *acumen*, apibendrintojas M. K. Sarbievijus, „dažnai aštrų posakį sudaro paprastas sakiny“ (Sarbievijus, I), kuriame slypi slaptas argumentavimas – pajuoka.

Apibendrinimas

Žanras atspindi pastoviausias literatūrinės raidos tendencijas, visada išsaugo jam būdingus, net ir archaiškus, t. y. susijusius su jo pradžia (gr. *αρχή*) elementus, bet jie išsaugomi tik todėl, kad nuolat atnaujinami, jis visada ir senas, ir naujas – čia slypi žanro gyvybingumas. Pasak vaizdingo M. Bachtino (1996: 125) apibūdinimo, žanras gyvena dabar, bet visada prisimena savo praeitį, savo pradžių; jis – kūrybinės atminties atstovas literatūros raidos procese.

Epigraminė kūryba Lietuvoje plito kartu su humanistine tradicija bei išsilavinimu pirmiausia Vilniaus akademijos aplinkoje. Tai buvo mokyklinių pratybų dalis, žaidimas,

²⁰ ... *initium animam esse odae, ut, e contrario, finis epigrammatis est anima eius* (cit. pagal Nedzinskaitė 2008: 222).

kuris lavino protą ir skatino kūrybiškumą, įtaigią komunikaciją. Todėl vietoje platesnio apibendrinimo pateiksiu dvi epigramas, cituojamas aštraus proto bei liežuvio žmogaus Dionizo Poškos laiškuose. Pirmoji – autentiška D. Poškos epigrama, antroji – Adomo Naruševičiaus epigrama. Abi paimtos iš D. Poškos laiško, rašyto savo kaimynui Aleksui Puzyrevskiui, kuris priekaištavęs laiško autoriui, jog šis esąs pernelyg atlaidus jo literatūrinės veiklos kritikams (Poška 1986: 51, 53).

*Pavasariį savo eiles sugalvoju,
Vasrop užrašau, apdoroju,
Rudenioį jas braukau, taisinėju,
O per žiem prakurom sunaudoju.*

*Jeį Katonas, Maronas, Ciceronas peiktu,
Gal tada susigęsti ar supykti reiktu;
Bet kai pusgalviai ims paskvilus rašinėti, –
Tris valandas leidžiu kasdien jiems plepėti.*

Šios epigramos atitinka geriausias epigramos klasiko Marcialio pavyzdžius ir „paklūsta“ pagrindiniams žanro reikalavimams: yra trumpa, juntama sąlytis su realiu gyvenimu, apmąstoma paprasta, gyvenimiška, aktuali tema; taip pat jos pasižymi paprasta, neįmantria kalba. O svarbiausia yra jų „siela“ – *agutia*, sąmoninga žodinė apgaulė, žodžių žaismas, kuriantis šmaikštų sąmojų, dažniausiai paaiškėjantį tik eilėraščio pabaigoje.

Literatūra

- ARISTOTELIS, 1990. *Poetika*. Vertė M. Ročka. In: ARISTOTELIS. *Rinkiniai raštai*. Vilnius: Mintis, 277–320.
- BACHTIN, M., 1996. *Dostojevskio poetikos problemos*. Vilnius: Baltos lankos.
- CAIRNS, F., 1972. *Generic Composition in Greek and Roman Poetry*. Edinburgh: Edinburgh University Press
- DILYTĖ, D., 1998. *Antikinė literatūra*. Vilnius: Jošara.
- HERODOTAS, 2008. *Istorija*. Vertė J. Dumčius. Vilnius: Vaga.
- KAIRIENĖ, A., STROCKIS, M., 2006. *Graikų lyrikai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- KUDULYTĖ-KAIRIENĖ, A., 2012. Apolonio Rodiečio „Argonautika“. In: APOLONIJAS RODIETIS. *Argonautika*. Vilnius: Mintis, 251–255.
- LIVINGSTONE, N., NISBET, G., 2010. *Epigram*. Published for the Classical Association. Cambridge: Cambridge University Press.
- MARTIALIS, 1976. *M. Valerii Martialis Epigrammaton libri*. Rec. W. Heraeus. Editionem corr. curavit I. Borovskij. Leipzig: in Aedibus B. G. Teubneri.
- MARTIALIS, 1998. *Epigramos*. Vertė A. T. Veličkienė. Vilnius: Baltos lankos.
- NEDZINSKAITĖ, Ž., 2008. Epigramos dėstymo modelis XVII–XVIII amžiaus LDK jėzuitų kolegijose. In: *Senoji lietuvių literatūra*, 26. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 213–241.
- PLINIUS, 1952. C. Plinii Caecili secundi Epistularum libri novem. Epistularum ad Traianum liber panegyricus. Rec. M. Schuster. Lipsiae in Aedibus B. G. Teubneri.
- POŠKA, D., 1986. Laiškai. In: *Lietuvių literatūros chrestomatija. XIX a. pirmoji pusė*. Vilnius: Mokslas, 50–54.

ROMĖNŲ AUTORIAI. CATULLUS. OVIDIUS. Prieiga: <http://www.intratext.com/LATINA/> [Žiūr. 2016 01 20].

SARBIEVIJUS, M. K., 2009. Viena knyga apie aštrų ir šmaikštų stilių, arba Seneka ir Marcialis. Vertė O. Daukšienė. Prieiga: http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LE00/Motiejus_Kazimieras_Sarbievijus_Viena_knyga_apie_a%C5%A1tr%C5%B3_ir_%C5%A1maik%C5%A1t%C5%B3_stili%C5%B3.LE2101.pdf [Žiūr. 2016 01 22].

SCALIGER, J. C., 1586. *Poetices libri septem*. Ed. 3. Lyons: Apud Petrum Santandreamum.

SULLIVAN, J. P., 1991. *Martial: the Unexpected Classic*. A Literary and Historical Study, Cambridge: Cambridge University Press.

TAMOŠIŪNIENĖ, A., 2008. Literatūrinės tradicijos ir istorinės tikrovės bruožai Petro Roizijaus epigramose apie medikus. In: *Senoji lietuvių literatūra*, 26. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 55–80.

VAŠKELIENĖ, A., 2006. Lotyniškosios XVIII amžiaus epigraminės poezijos ypatumai. *Žmogus ir žodis*, II, 33–40.

СОКОЛОВ, В. С., 1956. *Плиний Младший*. Москва: Издательство Московского университета.

ТРОНСКИЙ, И. М., 1988. *История античной литературы*. Москва: Высшая школа.

ЧИСТЯКОВА, Н. А., 1983. *Греческая эпиграмма*. Ленинград: Издательство ЛГУ.

Skirmantė Biržietienė

Vilnius University, Lithuania

Research interests: classical rhetoric, rhetoric of advertising, classical philology, ancient literature and culture

ANCIENT “SIMPLE POETRY”: PECULIARITIES OF THE EPIGRAM

Summary

The main literary genres were formed in the ancient literature. Aristotle in his *Poetic* identifies three “modes” of narration: epic, lyric and drama, and defines the differences between them. The article deals with one of them, i.e., the ancient lyric, specifically, the epigrammatic poetry. In the title described as “simple” poetry, it may sound odd, ambiguous, but as well intriguing, because it reflects poets and audience’s communication, while the investigator’s perspective provides the opportunity to reason about serious and “other” forms of poetry; the features are better seen in the comparison. The opposition has been discussed by the ancient poets. As an example serves the epigrammatic poetry of Marcus Valerius Martialis, the Roman poet of the 1st century. The poet discusses his object, i.e., epigram, as a form of poetry. He became the example for all the later poetics describing the main features of an ideal epigram. Reading the best examples, it is possible to easily perceive the basic requirements of the epigram: a short form exposure to real life, simple, true-life subject and simple, unsophisticated, even obscene language, and the most important is *argutia* (the verbal trickery), which creates the wit, which is hidden in the last words of the poem.

KEY WORDS: genre, epigram, elegiac distich, *argutia*, wit, Marcus Valerius Martialis.

Gauta 2015 12 01

Priimta publikuoti 2016 02 08